

Hogyan lettem közösségi amatőrcsillagász?

Világéletemben vonzottak a különleges hobbik, szerettem ezekben elmélyülni, tudást szerezni. Amióta az eszemet tudom, volt valamilyen speciális érdeklődésem, amely a szabadidőmet kitöltötte, vagy épp olyan érdeklődéssel vettem bele magamat, hogy egész magas szintű tudást szereztem az adott területtel kapcsolatban és nem csak kitöltötte, de fel is emésztette a szabadidőmet. Olyan 10–12 éves koromban például kaktuszokat gyűjtöttem (még lexikont is elkezdtem írni róluk 15 évesen, bár nem fejeztem be), később gyöngyöt fűztem és ékszereket készítettem, vagy épp hímeztem.

Legkedvesebb távcsővemmel, a Polaris kupolájában

A csillagászzal 2010-ben „kerültem össze”, igazából rendkívül prózai és már-már amatőrcsillagász szemszögből szokatlan módon. Ellentétben nagyon sok ismerős

amatőrcsillagással, akik világ életükben érdeklődtek a téma iránt és kisgyerekként az eget bámulták, nekem ez inkább egy isteni szikra volt (egy pihenős vasárnap délután, amikor az egyik semmitmondó tudományos csillagászati filmet néztük valamelyik ismeretterjesztő csatornán). Tévészés közben férjem elmesélte, hogy általános iskolás korában mennyire rajongott a földrajzért és a csillagászatért (és hogyan bámulta az eget a bakonyi ház kertjében), és hogy a zsebpénzéből szeretett volna egy binokulárt vásárolni, amikor Budapestre mentek osztálykirándulásra, a Planetáriumba. Vidéki kislányként halvány fogalma sem volt arról, mennyibe kerülhet egy csillagászati távcső, és amikor megtudta az árát, akkor le is mondott erről az álmáról. Ettől valahogy kedvet kaptam, és elkezdtem utánanézni a csillagászati távcsöveknek (először arra gondolva, hogy talán neki örömet szerezhetek vele). Nagyon megörültem, amikor rájöttem, hogy ezeket viszonylag elérhető áron lehet megvásárolni, és hamarosan egy 10x50-es binokulár boldog tulajdonosa lettem. Sajnos a férjemet egyébként kevésbé fogta meg ez a hobbi. Az elmúlt években néhányszor belenézett a távcsöveimbe és konstataálta, hogy „aha, szuper”; de azt hiszem, ezeket az alkalmakat két kezemen meg tudom számolni. Az ő gyerekkori rajongása úgy látszik nem élt tovább, ellenben rendszeren „átoltódott” belém.

Amikor a binokulárt vettük, épp betegszabadságon voltam, egy műtét után lábadoztam. Arra azért volt már erőm, hogy az erkélyig elstáljak és kiüljek egy kempingszékebe (és hogy alaposan utánanézzek annak, hogy mit lehet megtekinteni egy távcsővel). Szinte azonnal a Nap keltette fel érdeklődésemet. Készítettem a binokulárra napszűrő fóliát, és mivel rajzolni mindig is szerettem és láttam az interneten, hogy mások is csinálnak ilyesmit, elkezdtem lerajzolni a látottakat először egy spirálfűzetbe. Férjemmel meg-

állapodtunk, hogy ha egy hónappal később is még ugyanígy rajongok a dologért, akkor veszünk egy kistávcsövet is, amivel több dolog lehet megnézni. Innen már csak kis lépés volt a 130/650-es tükrös távcsövem, amellyel már komoly mennyiségű észlelést végeztem az első egy év alatt. Szépen kezdtek ellepni a lakást a csillagászzal kapcsolatos folyóiratok, könyvek, térképek (nyomatott és vásárolt formában), és persze a távcső maga, ami állandó társunkká vált a nappaliban. Ez utóbbit azért a férjem egy idő után megelégtelte, és kialakított egy saját helyet a távcsöveimnek (amit azóta már kinőttem). Hamarosan a könyvek külön polcot, a folyóiratok külön dobozokat és szekrényeket kaptak, szóval a csillagászat teljesen beszívárgott a mindennapi életünkbe is.

Persze ettől még nem váltam „közösségi” amatőrcsillagásszá. Ezen az úton egy egyedi lehetőség indított el, ami 2010-ben, a Napészlelők találkozóján „adódott”. Ennek is volt egyébként előzménye, ugyanis az egyik internetes oldalon kapcsolatba kerültem az Egyesület tagjaival, akik nagyon lelkesen biztattak, hogy nézzem meg a Polaris Csillagvizsgálót, jöjjenek fel egy előadásra. Eleget is tettem a kérésnek az egyik keddi estén, de egyébként úgy éreztem az előadás borzasztó volt, mert semmit sem értettem belőle (ami nem biztos, hogy az előadó hibája volt). Szerencsére ez nem tántorított el, mert szerettem volna megérteni, miről volt szó, és elkezdtem utánaolvasni inkább.

Néhány taggal ezután is kapcsolatban maradtam, és hamarosan felkértek, hogy beszéljek a napmegfigyeléseimről, mert – bár akkor ezt még nem tudtam – viszonylag egyedinek számított, hogy valaki jó minőségű rajzokat készítsen folyamatos felkészüléssel a témáról kistávcsövel, leírással és pontos adatokkal. Az előadás egész jól sikerült, még a vicc is „átment” a közösségnek, amit beleépítettem az előadásomba, és sok érdekes embert is megismertem a találkozón, illetve találkozhattam azokkal is, akikről csak olvastam, és úgy gondoltam, hogy ők „nagyon nagy emberek”, vagy mivel régóta amatőrcsillagászoknak, felnéztem

rájuk. Megtisztelő volt találkozni velük és azt tapasztalni, hogy alapvetően mindenki nagyon közvetlen és segítőkész. Még azok is, akik szakcsillagászként esetleg a közösség számára is ismertebbek.

Időközben sok más területen is kipróbáltam magamat, melyek közül a Hold- és a kettőscsillag észlelés tetszett a legjobban a Nap megfigyelésén kívül, de persze azért akadnak bolygó- és változócsillag észleléseim is, még ha nem is túl nagy számban.

Ahogy telt az idő, jó ismeretségek is kialakultak, a közös téma számomra nagyon kedves barátokkal hozott össze, akikkel nem csak a csillagászat lehetett közös téma, hanem bármi más is, így kialakult egyfajta kötődés is a közösség irányában, ami nem csak a hobbira terjed ki. Néhány olyan embert is megismertem, akik rendkívül önzetlenek, segítőkészek. Olyan pozitív emberi tulajdonságokkal találkoztam a Magyar Csillagászati Egyesület tagjai között, amikkel ritkán találkozok az ember munkahelyen, iskolában, vagy más közegben. Felfigyeltem rá, hogy ebben a közösségben a „híres emberek” is közvetlenek, elérhetőek és az egyesületben bárki tehet többet a csillagászatért és bármelyik területért, amelyik őt érdekl.

Még ebben az évben elkezdtük szervezni a felnőtteknek szóló észlelőszakkört, mintegy hiánypótlásként azok számára, akik felnőtteként, de kezdőként csöppennek bele az amatőrcsillagászat világába. A szervezővel abból indult ki, hogy kezdőként mennyire sok kérdésem volt nekem is, amit szerencsésen meg tudtak válaszolni azok az ismerősök, akikkel közelebbi kapcsolatba is kerültem. Ugyanakkor nyilvánvaló okokból erre nincs mindenkinek lehetősége, és egyébként is nagyon kitartónak kellett lenni, hogy az ember lánya ne adja fel könnyen az egészséget, amikor nem talál választ a kérdésekre és hiába próbálkozik valamivel (például ha rosszul tud térképet olvasni és kitartóan kutat az égen az M5-ös gömbhalmaz után). Persze utána hatalmas élmény másfél óra keresgélés után megtalálni, és emiatt imádni azt az objektumot, de valószínűleg sokan feladták volna már 20–30 perc után is, teljesen érthető módon.

Bár volt, aki ellenezte és meggondolatlanul tartotta a szakkör elindítását ilyen „hirtelen felindulásból” elkövetve, de szerencsére nem lett igazuk, és a szakkör sikere annál is nagyobb lett, mint amire én számítottam eleinte. Idén már ötödik éve indítottuk el rengeteg tapasztalatot és tudást felhalmozva az elmúlt évek során. Az első évben 32-en jelentkeztek, és az előadóterem sokszor volt tele a Polaris Csillagvizsgálóban, de azóta is minden évben rendszeresen 30 fő fölötti érdeklődéssel fut a szakkör. Többen is kikerültek a szakkörösök közül olyanok, akik

A 2012. június 6-i Vénusz-átvonulás „tiszteletére” készült hintaló-naptávcsővel a Polaris teraszán

azóta is aktív észlelőként, vagy közösségekben is aktív tagként működnek, tevékenyen részt vesznek az egyesület, vagy valamely rovat munkájában.

Ezzel párhuzamosan a Nap iránti érdeklődésem és rajongásom tovább nőtt. Először egy 35 mm-es Luntot vásároltam (amire konkrétan 200 Ft-osokból gyűjtöttem össze a pénz nagy részét), hogy központi csillagunkat hidrogén-alfa tartományban is megfigyelhessen. Alig mertem elmondani otthon, hogy mennyibe kerül ez a távcső, főleg, hogy a férjem kevésbé osztozott a lelkesedésemben a napfoltok és protuberanciák tekintetében, pedig én minden héten mutatok neki újabb és újabb napfoltokat és kitöréseket, lelkesen.

2012-ben építettem egy „hintaló” nap-

távcsövet is, amivel a Vénusz-átvonulásra készültem, és eddigre nagyon aktívan vetetem bele magamat napbemutatók tartásába, cikkek írásába és a közösségi eseményeken való részvételbe is. Úgy érzem, hogy azáltal, hogy részt veszek ezeken az eseményeken, megoszthatom az élményt, és talán abban a szélmalomharcban is részt vehetek, amit a butaság és áltudományok ellen vívunk.

2013 májusától kezdődően a Napészlelő Szakcsoport vezetését is megkaptam, amiről úgy érzem, hogy ez egy igazi továbblépésnek számít, még akkor is, ha a munka egyébként önkéntes. Azonnal elkezdtem felkutatni a korábbi rovatvezetőket, hogy az archiv észleléseket összegyűjtssem, a család legnagyobb bánatára, ugyanis nagyjából 50 kg papírral bővült otthon a csillagászati anyag (ami azóta sem számolódott fel teljesen, bár már 70%-ban feldolgozásra került valamilyen formában). Közben az észlelésfeltöltő is elkészült, amiben szintén aktív részem volt, és amely mára már alapvetővé vált minden rovatvezető számára. Az archívum feltöltése így az egyik legfontosabb célkitűzés lett.

Azóta is aktívan és lelkesen igyekszem részt venni a közösség életében és a szakcsoporti munkában. Sajnos a rovat vezetés, szakkörvezetés és más közösségi tevékenységek mellett kevesebb időm jut arra, hogy megfigyeléseket végezzek. Ugyanakkor továbbra is minden alkalommal ugyanazt a jó érzést élem át, a saját megfigyelés és felfedezés örömeit, az elmélyültséget.

E cikk megírásáig igazából soha nem is gondoltam át igazán, hogy vajon mi tartott meg engem ezen a területen, és miért vált szinte hivatástudattá az érdeklődés és a hobbi. Nem is nagyon gondoltam át, hogy akarok-e szervezni, előadni, cikket írni, vagy bármi egyebet csinálni pluszban azon kívül, hogy megfigyeléseket végzek. A feladatok egyszerűen csak jöttek egymás után, mintha mind mélyebben és mélyebben szippantott volna magába a téma, és mintha ez lett volna az élet magától értetődő rendje. Talán az is motivált, hogy sok olyan területen is kipróbálhattam magam, ami korábban is érdekelt (pl. rajzolás, írás, sok-sok papír rendszerezése).

Végül arra jöttem rá, hogy a csillagászat épp a közösségi jellege miatt tett engem közösségi csillagásszá. Lehet persze a csillagászati megfigyeléseket egyedül végezni és időnként kell is (hiszen ez önmagában is fontos élmény). Sokan ismerjük azt a csodás érzést, amikor az ég teljesen beszípiantja a gondolatainkat és a fejünkben lévő sok gondot és hétköznapi dolgot arra a néhány órára teljesen elfelejthetjük, egy egészen más világba kerülve a csillagászat által. Az élményt, amikor megpillantunk egy rég keresett objektumot, aminek esetleg még a „történetét” is ismerjük. Elképzeljük, hogy hány évet kellene utaznunk ahhoz, hogy oda eljussunk, és hogy a fény, amit a távcsőben látunk hány száz, ezer, vagy akár millió éve jött létre és mennyit utazott, mire a mi szemünkhöz elért.

Az amatőr csillagászat folyamatos motivációt, kutatási lehetőséget, végtelen és kifogyhatatlan megfigyelési lehetőséget és rengeteg izgalmas közösségi lehetőséget biztosít számomra, és meggyőződésem szerint bárki más számára is. A kaktuszokkal, vagy gyöngyökkel ellentétben az élmény teljes egészében megosztható másokkal, ezáltal valami

„földön túli” élmény, megadva annak örömet is, hogy valami maradandót és tartósat alkothatok és hatással lehetek más emberek életére, örömeire is valamilyen formában.

Amatőr csillagásznak lenni jó, mert nyitottá tesz a világ és a tudományok iránt, különleges látásmódot és lehetőséget ad olyan ismereteket szerezni, amelyek létezésünkről, emberi mivoltunk céljáról szólnak. Még ha nem is végzünk adott esetben tudományos értékű munkát, akkor is folyamatosan felfedezhetünk, Galileo Galileivé, vagy mondjuk John Herschellé, Fényi Gyulává válhatunk néhány pillanatra.

Közösségi amatőr csillagásznak lenni a legjobb dolgok közé tartozik a világon, mert lehetőséget ad közösen alkotni, megosztani az élményt, nyitottnak lenni, együtt lenni és gondolkodni másokkal, csapatban dolgozni, közösségben lenni, a közösség részévé válni és a közösségért tenni.

Az amatőr csillagászat és a közösségi amatőr csillagászat mindenki számára adott, a kapu mindenki előtt nyitva. Egyetlen titka van: „csinálni kell”!

Hannák Judit

Zerinváry Szilárd

ESTI KÉP

Az éjfél fekete szurok;
Fent ezüst kanna permetez:
A fákra holdsugár csurog.

Millió csillag integet;
Álomképek gyúlnak ki fent:
Most festi Isten az eget.

Ecsetje: álom; színe: kék.
S míg fest, az erdőn szél dalol
És álmodnak az őszikék.

(1935)